

بررسی تأثیر کم رویی دانش آموزان بر عملکرد تحصیلی آنان

سعید احمدی^۱

^۱ دبیر آموزش و پرورش و مدرس دانشگاه علمی کاربردی، پاره، ایران

نام نویسنده مسئول:

سعید احمدی

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به بررسی عملکرد تحصیلی دانش آموزان و تأثیر کم رویی بر آن پرداخته بود. **روش:** روش پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری تمامی دانش آموزان راهنمایی (متوسطه اول) شهر پاره در سال تحصیلی ۹۲-۹۱ و نمونه آماری این پژوهش شامل ۸۰ نفر از دانش آموزان که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شده که ۴۰ نفر دختر و ۴۰ نفر پسر بودند که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. **یافته‌ها و نتیجه گیری:** تحلیل داده‌های به دست آمده نشان داد که بین کم رویی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی داری وجود دارد و استعداد های بالقوه دانش آموزان در نقاب تیره کم رویی پنهان می شوند و مجال شکوفایی پیدا نمی کنند.

واژگان کلیدی: عملکرد تحصیلی، دانش آموزان، کم رویی.

مقدمه

از روزی که افراد بشر زندگی فردی را رها کرده و گرد هم جمع شدند تا در پرتو یک زندگی اجتماعی از امنیت و آسایش بیشتری برخوردار شوند، همواره در راه ایجاد روابط بین فردی و سازگاری اجتماعی با سرخوردگی و یاس از پیوندهای عاطفی به انزوا و تنهایی روی می آورند. بدون تردید، در دنیای پیچیده امروز، فراوانی ناراحتی‌ها و رنجش‌های ناشی از مشکلات ارتباطی و سازگاری اجتماعی، به مراتب بیشتر از بیماری‌های قلبی است. در واقع بسیاری از موارد ناراحتی های قلبی، خود، نتیجه فشارهای روانی-عاطفی و روابط نا سالم و یا ناموفق بین فردی است [۳].

کم رویی یکی از شایع ترین مشکلات افراد تقریباً در همه جوامع است و اغلب اثرات منفی عمیقی بر زندگی فرد کمرو به جا می گذارد و این اثرات بر زندگی فرد دامنه وسیعی دارد. زندگی در این گیتی پهناور همراه با دلخوشی و لذت بردن از طبیعت و روابط انسانی و کارهایی که به هم کاری مشترک نیاز دارد منوط بر این است که بتوانیم خود را به محیطی که با آن در تعامل هستیم تطبیق دهیم. یکی از عواملی که سازگاری و انطباق را مشکل می سازد کم رویی است. «کم رویی در لغت به معنای رد ناراحت بودن در حضور دیگران» تعریف می شود و نشان گر صفت فردی است که به خاطر ترسوئی و احتیاط کاری و بی احتیاطی نزدیک شدن به او مشکل است [۹].

کم‌رویی یک توجه غیر عادی و مضطربانه به خویشتن است در یک موقعیت اجتماعی که در نتیجه آن فرد دچار تنش روانی - عضلانی می‌شود و شرایط عاطفی و شناختی اش متأثر می‌گردد و زمینه‌ی بروز رفتارهای خام و نسنجیده و واکنش‌های نامناسب درسی فراهم می‌شود. به کلام ساده کم‌رویی یعنی «خود توجهی» فوق‌العاده و ترس از دیگران و ترس از مواجهه شدن با دیگران (افراد نا آشنا) است و از ارتباط اجتماعی گریزان است [۲].

در این قرن با تمامی پیشرفت‌های همه‌جانبه و ارائه‌ی راه‌حل‌های مدرن و متفاوت نتوانسته‌اند تسلط قابل‌قبولی بر این معضل اجتماعی داشته باشند. بلکه در زمینه‌هایی بر تعداد افرادی که دچار این عارضه رفتاری می‌شوند افزوده شده است. کم‌رویی اگر درمان نشود مانند بیماری‌های جسمی و عوارض جانبی پیدا می‌کند. شخص را افسرده، گوشه‌گیر، بی‌تکلف، بی‌توجه و رفتارهایی که حاکی از بازگشت به مراحل پایین رشد اجتماعی است مبتلا می‌سازد. عارضه‌های ذکر شده خود کم‌رویی نیستند بلکه مشکلات عمیق و قابل توجهی هستند که می‌تواند اثرات مخرب‌تری نسبت به کم‌رویی بر جا بگذارد. بنا براین برای اجتناب از بروز این مشکل اجتماعی باید در ابتدا کم‌رویی را بشناسیم تا بتوانیم محیطی حمایت‌گر ایجاد کنیم که در آن افراد کم‌رو بتوانند با احساس امنیت از زندان فردی خود خارج شده و آزادی گفتار و عملکرد زندگی اجتماعی خود را باز یابند و با تشخیص سریع این آفت اجتماعی و استفاده از روش‌های تربیتی مناسب و مؤثر از گسترش کم‌رویی و تشدید آن جلوگیری کنیم. بنابر این پدیده‌ی کم‌رویی در دنیای امروز یک مشکل بزرگ و معضل اجتماعی می‌باشد که زندگی هر فردی را مختل می‌کند. انتظار می‌رود با اجرای این تحقیق گامی هرچند کوچک در جهت شناسایی و مقابله با این پدیده نامیمون اجتماعی برداشته شود.

کم‌رویی یعنی همیشه با ترس زندگی کردن. انسان خجالتی مجبور است با گفتن آری تمام گفته‌های دیگران را تأیید کند و هنگام روبرو شدن با دیگران تمام هوش و ادراک خود را از دست می‌دهد و هرگز شهادت گفتن آنچه را می‌داند و می‌تواند را ندارد و در نتیجه حاصل کار برایش عذاب آور است [۶].

مسئله تحصیل امر مهمی به حساب می‌آید و باید بیش از پیش مورد توجه واقع گردد. چرا که اگر دانش‌آموزی می‌خواهد تحصیلاتش را ادامه دهد اما شرایط و امکانات محیطی اجازه‌ی این امر را به او ندهد ممکن است دچار اضطراب، بیماری، نبود روابط اجتماعی و منزوی بودن و مشکلاتی چون بزهکاری که در خانواده‌هایی مشاهده شده که نسبت به فرزندان بی‌اعتنا بوده و به آنان کمترین توجه را مبذول می‌دارند مشاهده شده است.

در جامعه ما کم‌رویی یکی از مشکلاتی است که بسیاری از افراد به‌ویژه نوجوانان دچار آن هستند. در بررسی‌هایی که از تنوع مشکلات رفتاری گزارش شده است. در افرادی که به هسته‌های مشاوره مراجعه کرده‌اند، روشن می‌گردد که مشکل رفتاری انزوا طلبی و کم‌رویی، رقم بالایی را به خود اختصاص داده، در حالیکه در سنین نوجوانی، تمایلات اجتماعی در نوجوانان رشد بیشتری پیدا می‌کند و آنها دوست دارند که با جمع بچوشند. بعضی از دانش‌آموزان علی‌رغم هوش سرشار و توانایی‌های لازم برای جواب دادن به پرسش‌های معلم از پاسخ دادن خودداری می‌کنند علت آن را می‌توان در تشویق و تنبیه نامناسب معلمان از دانش‌آموزان در دوران تحصیلی ابتدایی آن‌ها دانست زیرا بچه‌ها در این دوران هدف نهایی از درس خواندن را نمی‌دانند با بی‌توجهی معلم نسبت به تلاش خود روبه‌رو می‌شوند و از تلاش کردن دل‌سرد و بی‌علاقه‌گی نشان می‌دهند و رفته رفته این رفتار در آن‌ها تقویت می‌شود و به شکل یک معلولیت اجتماعی در آن‌ها تبدیل می‌شود. [۲].

هدف و روش تحقیق

هدف کلی این پژوهش «بررسی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و تأثیر کم‌رویی بر آن» می‌باشد و روش پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری تمامی دانش‌آموزان راهنمایی (متوسطه اول) شهر پاره در سال تحصیلی ۹۲ - ۹۱ و نمونه آماری این پژوهش شامل ۸۰ نفر از دانش‌آموزان که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده که ۴۰ نفر دختر و ۴۰ نفر پسر بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند.

ابزارها

ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق کم‌رویی استنفرد است که به بیش از ۵/۰۰۰ نفر از نوجوانان، جوانان و بزرگسالان در سراسر دنیا ارایه گردیده و دارای ۲۰ سؤال بسته می‌باشد. روایی ابزار آزمون کم‌رویی استنفرد بارها تأیید شده است. این آزمون از جمله آزمون‌های استاندارد می‌باشد که روایی محتوای آن نیز توسط خود استنفرد و دیگران تأیید شده است. در این مورد مطالعات چندی صورت گرفته که نشان می‌دهد این مقیاس در یک سطح معناداری آماری، پیوسته افرادی که کم‌رویی آن‌ها نسبت به سایرین بیشتر بوده است را از سایر

طبقات متمایز می‌کند. براساس پرسشنامه استنفرد که بر روی بیش از ۵۰۰۰ نفر آزمایش شده است بر اساس همبستگی پیرسون روایی آن برابر ۷۸ بوده است و پایایی آزمون کمروبی استنفرد از جمله آزمون‌های استاندارد می‌باشد که پایایی آن بارها تأیید شده است. تحلیل‌های آماری نتایج آزمون استنفرد و با استفاده از روش ضرایب به دست آمده، ضریبی برابر ۸۷ بود که بیانگر پایایی بسیار بالای این مقیاس می‌باشد.

روش‌های آماری و تحلیل داده‌ها

در این تحقیق با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی اطلاعات به دست آمده در سطح کمی و کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و در سطح توصیفی نتایج داده‌ها به صورت جدول توصیف می‌شود و در سطح استنباطی بر اساس فرضیه‌های مطرح شده در تحقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. آزمونی که مورد استفاده قرار می‌گیرد با استفاده از نرم افزار تجزیه و تحلیل داده‌های آماری (SPSS) آزمون T-TEST می‌باشد.

یافته‌ها و تجزیه و تحلیل آن

فرضیه اول:

بین کمروبی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر راهنمایی رابطه معنی‌داری وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون T استفاده شده است که در جدول شماره (۱) آمده است:

جدول (۱): بررسی فرضیه اول

سطح معنی دار (sig)	درجه آزادی	انحراف از میانگین	t	میانگین
۰/۰۴۸	۲	۰/۴۶۲۹۱	۱/۳۰۹۳۱	۱

با توجه به سطح معنی‌داری که برابر ۰/۰۴۸ و درجه آزادی ۲ و چون SIG که برابر ۰/۰۴۸ از $\alpha \leq 0/05$ است پس بین کمروبی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر رابطه معنی‌داری وجود دارد و فرضیه پژوهش تأیید می‌شود. بنابراین بین میزان کمروبی دختران و پسران تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

فرضیه دوم:

پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که کمروبی آن‌ها بالاتر است، کمتر و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که کمروبی آن‌ها پایین‌تر، بیشتر است تفاوت معناداری وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون T استفاده شده است که در جدول شماره (۲) آمده است:

جدول (۲): بررسی فرضیه دوم

t	درجه آزادی	سطح معنی دار (sig)	اختلاف میانگین
- ۱/۰۰۰	۲	۰/۴۳۳	- ۰/۵۰۰۰۰

با توجه به سطح معنی‌داری که برابر ۰/۴۳۳ و درجه آزادی که برابر ۲ می‌باشد و چون SIG که برابر ۰/۴۳۳ از $\alpha \geq 0/05$ است می‌توان گفت که فرضیه پژوهش بر اساس یافته‌های جدول و جواب‌های آزمودنی‌ها به پرسشنامه رد می‌شود یعنی بین پیشرفت تحصیلی

دانش‌آموزانی که کم‌رویی آن‌ها بالاتر است کمتر و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که کم‌رویی آن‌ها پایین‌تر، بیشتر است تفاوت معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

از آنجایی که کم‌رویی یک نقیصه جدی در زندگی فردی و خانوادگی و اجتماعی است و مانع از ظهور استعدادها و نهفته دانش‌آموزان می‌گردد و بر اساس تحقیقات انجام شده به عنوان رفتاری که مانع پیشرفت در زمینه‌های مختلف از جمله تحصیل می‌گردد مورد توجه بوده است. در این تحقیق سعی شد که به بررسی اثر کم‌رویی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان بپردازیم. و در این ارتباط دو فرضیه مطرح شد که با استفاده از داده‌های به دست آمده از پرسشنامه صحت و سقم این فرضیه‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

کم‌رویی یک بیمار روانی است که مشکلات اجتماعی عدیده‌ای را برای افراد به وجود می‌آورد. باعث احساس تنهایی و انزوا، خجالت شدید و دست‌پاچی، وحشت و ناتوانی، احساس گناه و تقصیر، افسردگی و بی‌حوصلگی و تنفر و ناخرسندی می‌شود. کم‌رویی ملاقات با افراد جدید، دوست‌یابی و به دست آوردن لذا واقعی از تجربیات خوب را دشوار می‌کند و مانع دفاع از حقوق حقه خویش و ابراز عقیده و بیان اندیشه‌های فردی می‌گردد. کم‌رویی برقرار ارتباط مؤثر و ثمربخش با دیگران را دشوار می‌سازد. [۲].

پس با این وجود برای رهایی از این همه عواقب ناگوار و غیر قابل تحمل آیا باز هم جایی برای تردید باقی می‌ماند کسانی که می‌خواهند برای همیشه از شر کم‌رویی رهایی یابند و از میان بن‌بست‌های زندگی مدرن راه خود را پیدا کنند باید دو ویژگی مهم و بارز را سر لوحه زندگی خود قرار دهند اولاً اعتماد به نفس کامل در برابر هر کسی که باشد را دارا باشند. ثانیاً اطمینان به خود بر پایه توانای‌های شخصی برای پیروز شدن را داشته باشند. با تحلیل فرضیه‌های این پژوهش به نتیجه رسیدیم که بین کم‌رویی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این کم‌رویی باعث می‌شود که استعدادهای ذاتی و بالقوه آنان شکوفا نشوند.

مراجع

- [۱] احدی، حسن، جمهوری، فرهاد (۱۳۸۰). روانشناسی رشد، نوجوانی، جوانی، میانسالی، پیری، تهران: انتشارات پردیس.
- [۲] افروز، غلامعلی. (۱۳۷۴). روانشناسی کم‌رویی. تهران: انتشارات نشر فرهنگ اسلامی.
- [۳] افروز، غلامعلی. (۱۳۷۴). روانشناسی فردی. تهران: انتشارات پیام.
- [۴] بلوم، جرالداس (۱۳۶۳)، نظریه‌های روانکاری شخصیت، ترجمه هوشنگ حق‌نویس، تهران، امیر کبیر.
- [۵] پاشا سرفی، حسن، جعفر، نجفی زند، (۱۳۸۰). روش‌های آماری در علوم رفتاری، تهران، صفار.
- [۶] داكویی. (۱۳۷۱). روانشناسی خجالت، (ترجمه . بهروز آقایی) تهران: انتشارات نشر.
- [۷] دلاور، علی، (۱۳۸۱)، روش‌های آماری در روانشناسی و علوم تربیتی، تهران: انتشارات پیام نور
- [۸] ریتا ال، اتکيسون و همکاران، (۱۳۸۵). زمینه روانشناسی هیلگارد، ترجمه: دکتر حسن رفیعی و همکاران، مرکز نشر دانشگاه تهران، چاپ هشتم.
- [۹] زیمباردو، فیلیپ، (۱۳۷۶). کم‌رویی چیست؟ چه باید کرد؟ (ترجمه پارسا). تهران: انتشارات پرنیان.
- [۱۰] ژاگو، پل کلمان، (۱۳۸۲). غلبه بر کم‌رویی (ترجمه حسین بنی‌احمد). تهران: انتشارات ققنوس.
- [۱۱] منوچهریان، پرویز، (۱۳۷۲). عقده حقارت؛ تهران: انتشارات گوتبرگ.